

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЈЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/1
Рукописе слаш уреднику Крунска 71.

Уредник:
ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 15. априла 1927.
БРОЈ 6. — ГОДИНА VIII.

Власник: А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Изаћи 1. и 15. у месецу. — Годишна претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ПУТ И ЦИЉ

Два страшна балканска рата и још страшнији светски рат нису ренили балкански проблем, и ако се већ дано зна начин, на који би се најбоље решила ова питања, која су до сада раздвајала балканске народе и направила их лажним пленом империјалистичких техника европских великих сила.

Год. 1912. по остварењу „Балканског Савеза“, демократска Европа је била уверена да је то почетак краја несрећних прилика на Балкану. Сматрало се да је тим савезом остварена најмоћнија брана противу империјалистичких тежња, нарочито аустро-угарских и италијанских жеља за продирање на Балкан. Изгледало је да „интересна сфера“ — Балкан, — прелази дефинитивно под утицај оних „које је сама природа тако позвала“. У правим демократским списима се одушевљено славиле „седам великих сила“, остварљива веза балканских држава, која је рођена у кризи и стога је нераздружива. Аустриске дипломате су тада за увек престале да сањају свој сан о походу на Солун. Економски пропрат Балкана, под моћном заштитом својих ковенција и царинских веза балканских држава, био је прокован за најсигурнију подлогу мирног живота у Европи.

Развој догађаја је пошао другим путем, јер још није био дозreo моменат за остварење идеје, која би донела мир не само Балкану, већ и целоме свету. У почетку првог балканског рата интузијанти су видели у својој души само фасад, моћне политичке и економске тековине на Балкану, али нису прозеле да унутрашње прилике на Балкану нису биле доволно моћне да поносно носе ту фасад. Спорови иза границе и интриге великих сила подкопале су Балкански Савез. Начело „Балкан Балкански Народима“ измислено се у међусобној борби за надмоћност, и тако су се отворила прва врата другом балканском рату и светском рату. То је била сила, против духа правде демократијазма, јер балканске народе стварно нико није питао, какво решење они желе. Али, да је се тада извршило и најдобробитнији плебисцит, изход вероватно да не би био другачији по што је био. Балкански народи су тек похели осласати прве, још нездореле плодове националне и државне слободе, и мала група политичара је лако могла да убеди народ, да је најбоље решење оно, које траже интереси младе балканске буржоазије. То је решење и било историска нужност, и неопходна етапа, која доводи до дефинитивног решења. Балкански рат и светски рат су остварили услове, који нам знатно приближавају циљ велике Југославије. До извесне мере револуционарне политичке и економске промене у поједином животу свих народа нису могле остати без последица ни за Балкан. Све балканске државе су на путу да дефинитивно одстране остатке некадашња феудалнога господства: аграрно питање, то најтеже питање на Балкану, иде полако таквом решењу, које ће омогући-

ти искористићавање земље за ренту без рада, а грађење железнице ће омогућити развитак индустрије. Као нуклеја последица тог економског развика биће напредовање цивилизације и културе, која ће ширити људима видик и учити их самосталном размишљању. Тако ће се полако остварити на Балкану оне атмосфера, која је неопходна потреба да би се развила и оспособила идеја правог демократијазма. Очајане демократијазма у свима балканским државама биће најсигурније база за нов Балкански Савез, чија ће снага у уздужити прави живот девизи „Балкан балканским народима.“

А жене балканских држава? Њима такође не остаје ништа друго, до да и саме ступе у борбу за демократијазацију политичког и економског живота, али прво морају бити извојевати право гласа. На тај начин ће тек моћи да прокрче пут и да почну радити на остварењу онога, што је тако лепо рекла Миљена Петровић у својој чланку „Жене свију народа уједините се“. Она је храбро показала нашим женама циљ, али је по моме мишљењу савремена погрешно средство. Ни Народно Женски Савез, ни Црвени Крст, нити ма која друга организација или институција (доволно јасно смо видели пасивност Лиге Народа, ту најповољнију институцију, у нашем спору са Италијом), ни једна институција неће донети жељени успех, и ако би њихова манифестација била величанствена и искрена. Дубоко сам уверена, да ће само најшире масе целог Балкана моћи остварити трајан мир и успоставити нераздруживу његову политичку и економску солидарност. Дасле, политичка зрелост и политичка моћ најширег слоја народа надахнутог демократијазмом биће *душ ка циљу.*

Љубљана Алојазија Штоби.

Успех феминисткиња у Индији

Г-ђа Мугалалани Амад, лекар, наменована је за члана Правног Савета. Присуство жене у том Савету доносило многе користи жени и детету при дискусијама о васпитању и заштити деце.

Г-ђа Сримати Анасуја Сарабахл изабрана је за председника Синдиката текстилних радника. И ако је раднички синдикатски покрет једна новина у Индији, ипак је госпођа Сарабахл на том пољу постигла велике успехе.

Од 1. јануара 1927. одобрено је уловоцима да могу ступити у други брак, а њиховој деци даје се право наслеђа, према новом закону Mahagadhen-е De Вhаrаtуr.

Добротворни Женског Покрета

Г-ђе Мила Симићка и Зорка Гојевац уписале се за чланове добротворне Женског Покрета са улогом од 1000 дина. Уирава Покрета 1927 им благодари.

Заједничко школовање женске и мушке деце у средњој школи.

Старо је и преживело схватање да децу у средњој школи треба подвајати према полу, засебно школовање женску децу од мушке деце. Пре ратова а и после тога отварање по посебне средње школе за женску децу, и сад већ имамо, за пример у Београду три потпуне женске гимназије, по једну у Нишу, Скопљу, Крагујевцу, Новом Саду и т.д. Што је значајно, и у новом пројекту Закона о средњим школама, који је поднет Нар. Скупштини, предвиђају се опет посебне женске гимназије. За такво поступање забили се разлог не може изнети, јер једино се може правдати каквим конзервативним разлозима: такво је доказивање без научног основа и стоји у супротности са нашим искуством које смо стекли под наших месовитих гимназија. И да се не позивамо на просвећене Сједињене Северне Америкне Државе, где је колекција показала одличне резултате, доволно је да укажемо на наше месовите средње школе по унутрашњости земље, где је примичи колекција: сами приликама већ одавно, нарочито у Србији, изведени. Поред свега такога лепога искуства о месовитој гимназији, ипак се задржавају и у будућности засебне женске гимназије, што значи да их меродавни чиновници сматрају за потребне и оправдане. Стога ће овим редовима и бити задатак да покажу јасно заблуду за постављавање посебних школа за женску децу. Доказаћемо потребност заједничког школовања мушке и женске деце.

Да видимо разлоге које су углавном износили противници колекције.

У Америци су противници у своје време износили да ће Сједињене Државе полагано изумрети, јер ће заједнички школовањем и васпитањем децаци и девојке постати „беслојни“. Свакодневна мешавина и неспротно дружене женске и мушке деце угушиће нагон и тежњу за ступањем у брак, и да ће на такав начин бити омладина упућена на целибат, што значи да ће њихова нација полагано изумрети... Као што се види одмах, овај је разлог још нико необиљан и једновремено смешан...

Противници су се даље позивали на масе *асиохошке диференције женских и мушкарца*: различност природе, њихове различне потребе, наклоности и расположења, истинији нарочито факат различит темпо развијања оба пола. Све ове различитости указују по њихово мишљењу да оба пола треба одвојено школовати, да би се тако одговорило њиховој различитој психичкој својствениости. По мишљењу ових противника сама *природа* казује нам пут којим треба ићи у решавању школовања женске деце.

Затим противници истичу још један разлог против колекције, наиме да постоји *опасност за морал*. Они наводе на пример да још у забавицима и основној школи оспоравају се често непри-

јатне ствари, па да би се те негодје још више појачале у старијим годинама.

— Све ово приговоре лако је побити. Пре свега противу њихова приговора да ће деца постати „беслојна“, врло је лако показати самим примером што су деца, која су промла кроз месовиту школу остала на свом месту и погледу сексуалности. Тодике месовите средње школе у Сједињеним Сев. Америкним Државама а и наше гимназије по паланкама, које нису од јуче, показују несумњиво да је приговор о *беслојности* лепа, просто да кажемо, бесмислица, на коју не би требало ни реагирати. Напротив, заједничко школовање оба пола доноси велике користи за обе стране. Обоја се лако необично допунују: недостатак једнога пола допунује се одлично врлинама другог пола, чиме се уклана једностраност оба пола а све у корист друштвене заједнице. Претерајући сентименталности и уопште финој емоционалности женскога пола противстаје рашава и крута масноста мушкога пола у заједничком школовању ове две противности приближују се и нивелишу у корист обе стране. У саобраћају заједничке врлине потицају се а заједнице слабиости потицају се и уништавају. Заједничко васпитање даје јединствену прилику за развијање *чистоубла* код обе стране: и једна и друга страна свим силама теже да не буду уништене био успехом у настави, био самим понашањем. Лепа и невина утакмица налазе погодан терена за развијање обостранских потребних способности. Напредак у настави и васпитању омогућен је фактом, што дечак и младић не допуштају ни по коју цену унижење пред њиховим другарицама и обрнуто, па зато избегавају све оно што ће их довести до непријатности. Ово најбоље знају наставници који су радили или рале у месовитим школама, а такође такви наставници осећају огромну потребу у понашању и успеху код ученика как дабу да рале у чисто мушким или код ученица у чисто женским школама. Немајући ту благоволну контролу спорног пола, свака је страна разређена критике и често се могу опазити у истој хомогеним школама појаве које се не могу никако или се сасвим ретко могу одиграти у месовитим школама. Дала корист од заједничког школовања јесте та, што оба пола долазе до тачнијег сазнања своје психологије. Ово сазнање доводи до свести да се ниједна страна не претвенеју, нити пак потцењује. Мушкарци, који је гледао по неке своје другарице како решавају лако и брзо математичке тежње и компликоване задатке, мучно да ће доћије у животу као одрастоа човек безобирно потцењивати њево женски пол: такав неће извесно имати куражи пред својом савезицу елиминирати половину човечанства и безразложно увек истицати само

мужу страну кад се већ лично уверио о психичкој страни женскиња. Сазнање о томе ученик и ученица у заједничком школовању стижу врло рано, без потребе да доноси те изучавају као одрасли. Мушкарац је рано почето тачно појимати да женскиње нису само тако створене да буду само објекти еспуријетства и обратно, него да су истовремено и зато да узимају обе стране учешћа у подизању културе. Јер, само већим избором и већом селекцијом способних и талентованих омогућава се бржи и јачи прогрес науке и цивилизације.

Што се пак тиче да је кодукација у противности са психологијом, може се ово рећи. Не поричемо разлику психику која постоји између оба пола, нити сме ово озбиљан мислилац да превиди, једино зато што не сме да се изгубе из вида ни *много једнакости* која постоје које оба пола и које баш чине суштину новекова бића (женскога и мушкога). Управо ове једнакости и јесу оно што чини базис сваке наше личности: представе, осећања и воља, а то је баш оно што чини суштину душевног живота. *Иако је разлика*, уколико постоји између оба пола, у *индивидуалности ових психичких функција*. Ни ове разлике код ових психичких функција постоје и код једног истога пола, јер ту разликујемо разне индивидуалне особине. Та различност и чини да се помишља на организовање школа према даровитости дете једног истога пола. Кад ми ученике с различитим способностима стављамо у једну школу, по чему сад треба жељемо да изабрајати у засебне школе? — И даровита и слабоумна мушка деча и сви у једну исту школу и марширају колективно сва по једном истом плану и програму, не прави се ово тога пробамо, извезу што су Немци училили у овом програму извесне потезе (Манхајмска система дечи ученике према даровитости у три групе). Кад се већ прелази преко психичких различитости код мушкараца, исто се тако по логици ствари мора поступити кад су у питању женска деца. Колико на пример мушке дече није за математиком, па ипак је уче заједно са даровитом детом, а женској дечи, која су то још нема да предмет с мушкарцима њихове или нишке способности... Ако тешко телесно и душевно развија код девојка иде за прво време брже него код дечака, али је исто тако психички факат да код девојка настају једно време душевно мртвило, док та деча дечи крећу напред брже: овде се ове диференције унеколико изравњавају.

Није озбиљан ни приговор да заједничко школовање доводи у питање *морал*. Ако је *овојасни* за *морал* кад су оба пола у непосредној близини, питамо: је ли опасност откопљена време, што су девојке одвојене у засебне, женске школе? Зар се тиме баш не изазива још већа тежња ка блискости женском, реп. мушком полу? — Питамо даље: може ли се за њих тајна живота, коју смо хтели неким ма и привременом велом да скријемо, може ли се та истина која се налази у самој њиховој природи одгурнути од њихове свести засебним женским школама? Угушвање урођенога истинског најажд није потребно, нити корисно... Већа рационалност и ретко са стајање оба пола евоира баш јачи рад фантазије и јачу тежњу ка деклацијени, него кад су оба пола у свакодневном додиру, где управо рано сазнавање реалног бића гушра полет фантазије младих духова... Зар се може, дакле, потрпн психички факат да сталан надражај на нашу душу губи током времена од своје емоционалности? Зар има *више брзине* оно што је *неизбежно и обично* настало, или оно што је *ретко* дато нашој души? Ако школа треба да гледа у породичном васпитању свој идеал у хедетич-

Политички преглед

Спољна политика

Односи између Краљевине Срба, Хрватска и Словенаца и Италије толико су у последње време компликовани, да треба врло много напора и узajамне добре воље и способности да се они поправе.

Данашња влада Италије, фашистичка Италија, са толико је бруталности сваки њим узajамни однос расправљава, или попушљава да расправи, да је нама потребно врло много самосаљивљавања, па да се створе колико толико коректни и спољњива односи. Фашистичка Италија сматрала је и сматра, да за сваку своју спољну и унутрашњу нареду коју јој намећу другарице велике силе или унутрашња диктатура која иде до абнормалности, треба да одговоримо ми и да платимо цех ми.

Данашња Италија има сувише простране амбиције. Хтела би велике политичке успехе и споља и унутра; успехе који не одговарају њеној снази. Споља је недовољно јака да има колонијалне успехе. Унутра налази на један у основни свестан и деченијама у слободи васпитан народ да би му се могла наметнути гвоздена воља и енергија једног јединог и егзалтираног човека. Деченијама створене слободобожне традиције не могу се од једног, а можда и нијеког, стрпати у несавремене калује нике егзалтације па да колико она била и нагомилана.

Политички успеси споља и колоније не стижу се лако ни оружјем, а још мање језиком.

Па шта онда? Да се попушка неки резултат на несложном Балкану.

Али се на Балкану не налази самр Ахмед бег који јасно и не зна шта је држава, јер му је други ствари. На Балкану има и других, и држава које се стварају кроз столећа и кроз крваве борбе, а с њима је мало теже изићи на крај.

Ком смислу, и ако она треба да буде продолжатељ породичног васпитања, онда је сасвим на свом месту да дечаки, младичи и девојке треба да проводе школско доба у заједници, као што су и у породици оба пола заједно. Заједнички рад мушкараца и женскиња у будућности захтева неминуемо и заједничко учење под једним кровом...

Али је већ много интересантан факат да код нас женске школе имају истовестни наставни план и програм с мушким гимназијама, па при свем то чини се одвајање. У схватању наставног градива нисмо, дакле, направили разлику, и ово је сасвим на свом месту и представља прогрес. Али само не представља прогрес одржавање засебних женских школа, јер смо видели да ни наука, ни наше обично искуство не стоје ни у каквој противности с принципном кодукацијом. Неки прикривени и старомодни појмови још одржавају ове засебне женске школе, и абиља човек мора да зажали што доменске идемо потпуно напредно, па наједанпут безарлозно стајемо и ударомо погрешним правцем.

Још једна чињеница нагои нас на прихватање кодукације! Императивно мора се кодукација што пре извести и по главним центрима, онако исто као што је учињено по плананима многог раније у некадашњој Србији. Зна се већ да *је већи придо* женскиња у *професорски рад*, па не онда лакше бити и наставника да раде у овако менивитим школама, него да раде у чисто мушким школама. Једновремено лакше ће бити учинити распоред професора према стручности.

Стога је жељети да меродавни чиноци узму ово питање озбиљно у решење, те да се од нове школске године изврши кодукација.

Београд, проф. Драгољуб Бранковић.

На Балкану се налази и Краљевина Срба, Хрватска и Словенаца која има снаге и способности да се успешно брани и да субује жељу оних који хоће да им она буде лена. Покушај данашње Италије да заборачи на Балкан не изгледа да ће бити тако лак и без последица. И Италија ће свакако добро одмерити свој корак пре што закорачи.

Жеља нашег народа, Срба, Хрватска и Словенаца, није та, да буде у непријатељству и рђавим односима са Италијом, и с тога разлога радо прима непосредно преговарање са Италијом ради ликвидирања компликованих односа. Такви преговори су у изгледу, и они ће успети, и треба да успеју, ако не буде претерано од стране наше Краљевине је последњих месеца доказала да не мисли да чини никакве претераности.

Догађаји у Кини добујају све живље обележје. Успеси кинеских националиста су све знатији. Угњетавност у Енглеској због тих успеха све већа. Активности руских трупа према кинеској граници на помолу су још важнији догађаји на том делу света, који могу довести до отвореног рата не само између Кине и Енглеске него и између Русије и Енглеске. Такви изгледи и могли су довести до одлуке и решености Енглеске да Балкан и Турску метне у утицају Италије.

Пакт о пријатељству између Италије и Мајарске нема великог знајаја нити може да има неке веће последице. За сада је само један документ више који је већ препуна торба Друштва Народа.

Унутрашња политика.

Затишје које привидно влада у нашој унутрашњој политици пуно је скривених акција. У покрету су све политичке и партијске снаге.

Влада (или пре један њен део) изгледа да је решена да брани до краја своје позиције. Мора се признати да је Г. Узунвић до сада, кроз пуну годину, веома бранию своје позиције, и мора се жалити, што је Г. Узунвић главне своје снаге морао кроз целу годину да трони на одржавање тих позиција и на одбијање навала на његову владу.

На владу Г. Узунвића навалавали су сви и значајни политички људи, и целе партије, и фракције радикалне странке. Еластичност Г. Узунвића била је велика, а конзеквентност каткад и занемарена. Малер Г. Узунвића био је: да има увек да брани некога. Сад има да брани Г. Максимовића од напада Демократске Заједнице, а доклеке и од нападана „Пашиневаца“.

Да ли ће сада у одбрани Г. Максимовића бити срење руке? Или ће можда под навалом напада објавити полекнуту?

Ако је судбина своје владе Г. Узунвића да се само брани од навале и напада, и да су своју снагу у томе троши и занемарује рад на привредној санацији и политичкој и правној стабилизацији државе, онда је боље да буде што пре замењена, и тај момент изгледа није далек.

Значај домаћег рада

Из историјских испитивања знамо да је жена била та која је почела обделавати земљу. За време номадског живота, док се човек вавном, ратом, жена је, пратећи га са леном на његовом путовању, готовија храну. Појед меса, људи су се и тада хранили разним коренјем, биљем, плодовица. То биље купиле су жене и приправљале за храну. Оно су та преносиле с једног места на друго. И то су, можда, први покушаји обрађивања земље. Временим се земљорадња развила у толикој мери да је запослила и човека и жену.

До XI века све човечије потребе израђиване су у кући. На ткању и шивењу одела и рубља, на припремању земнице, на кувању сапуна, на прављењу свећа,

радила је од увек жена и задовољавала потребе своје породице. У XI веку постоје размена добаре по вапнарима. Доцније се развијају занати, а рад жена на занатској производњи постаје све мани. Занати прелазе у руке људи.

Проналазила машина и развијање индустрије ствари велики прокрет у целокупној привреди. Индустријски производи улазе у кућу. Као јединици они потикују домаћу производњу. И жене имају све мање рачуна да преу, ткају, плету, праве свеће и т. д.

Такав прокрет ствари на једној страни потребу за радном снагом, а на другој страни појављује се незапослена радна снага. Стога жене излазе из својих домова, јер у њима не налазе довољно средстава за подмирење потреба, и улазе у равне занатлиске, трговачке и индустријске радионице. Жене су врло радо примане у фабрике и остала предузећа, јер су биле јединица радна снага која се вавремено лако искористишавати.

Према раду можемо све жене поделити у три групе:

1. Жене домаћице, чија се делатност ограничава на кућу.

II. Жене које се поред домаћег рада баве земљорадњом, занатом, трговином и т. д.

III. Жене које имају свој позив, а слободно време употребљавају на вођење или надзор домаћинства.

Све жене, из све три групе, имају врло великог утицаја на производњу, на постројњу, на целокупну привреду. Домаћице се брину за набавку намирница, за припревање хране, за шивење одела, за одржавање чистоће, за хигијенски стан, једном речју, за све што је једној кући потребно. Кроз њихове руке прође нешто око 60—80% од целокупне производње. Из овог се јасно види да жене, које управљају домаћим газдинством, учествују својим радом не само у породици, него, у целокупној народној привреди.

Својим избором, жене као купци, утичу врло много и на производњу. На пијацу се доноси она роба која се може добро продати, фабрикат прави, а трговац довлачи оно на чему може добро да заради, т. ј. оно што се много тражи. Зато је потребно упознати жене са економским приликама земље, нагласити им њихову важност у економском развијању и упутити их да задовољавају потребе своје куће и своје породице, потпуно привредни живот своје земље.

Може, наше жене не се слуте колико важну улогу имају оне у наше привредног живота. Ов врло велике је важности да ли ће наше жене тражити робу која је потребна за пријетну уређење куће, за рационално и укусно припревање хране, за хигијенско одржање дене, или ће тражити робу за украшавање своје личности, или робу која се употребљава као луксус. Морамо нагласити да за културни напредак народа није свеједно да ли жене обрађају своју пажњу својој личности или својој кући. Исто тако, није свеједно да ли оне кулеу домаћу робу или страну. Уређујућу кућу жене подижу културан ниво породице, а купујућу домаћу робу оне потпуно домаћу привреду, оне подижу богатство своје земље.

Потребно је да жене схвате сву важност своје делатности у кући, а посредно и у држави, да се за ну свестрано припрева да је свесно врше. Не смејо никада заборавити да домаће газдинство сваке жене, па било оно најмање, стоји у тесној вези са народним газдинством. Додајмо к томе, да има много жена (оне из друге групе) које раде непосредно на производњи добара, на земљорадњи, на занатима, на трговини, па кемо доћи до логичног закључка *да је домаћи рад жене врло важан фактор у народној привреди, и да тај рад*, који се још да не, тако често потцењује, *заслужује свако признање*.

Београд,

Вера Јовановић.

Грађански рат у Кини и ентузијазам жена за нову владу

Све наше новине пишу о великим догађајима који се одигравају на далеком истоку — и чије се одек осјећа с једне на другу страну нашег континента, те штампа читавог свијета с интересом прати велики националистички покрет Кине, и вриједне успехе кинеских националиста, организациону у Коуминтанг — страни Кантонских националиста, који су центром Кантонске владе учинили Вуханг. У националистичком покрету, који је у Кини изазвао сада крвави грађански рат, јесу реализоване тежње анархистичког покрета, који је у августу 1926 дошао био до изражаја у напавијатској конференцији државној у Нагасаки, где су се сакупили били представници Јапана, Кине, Филипина, Индије, Анема, Афганстана, Малезије и Кореје да нагласе потребу кооперације азиских народа у осигурању свога благостања и читавог човјечанства. У говору представника Кине, против енглеског империјализма, већ се на конференцији испољила била ксенофобна политика Кине, која последњем грађанском рату у Кини даје тако јасан колорит у протугнелским демонстрацијама и бојкоту енглеске робе са стране Кине.

И ако сама конференција није онда била толико алармирала државнике западних веледржаве, јер ни по људима који су заступали поједине земље, ни по духу који је владао на конференцији, није се могло рећи, да је она репрезентирала ефективну снагу Азије, ипак је од великог значаја био сам факт, што се је на конференцији нагласило да Азија прима на себе право да на бази своје владите културе и цивилизације на законски начин поради на великом дијелу конструкције новог свијета у сврху бољег мира и боље будућности. Овим је другим речима дошло до изражаја начело: Азија — Азијатима. — Завтјехи, који имају да реализују ово начело за Кинезе, обухваћени су у програму Коуминтанга.

Коуминтанг је национална странка. Основана је у Кантону од Суи Јат Сена, који је четрдесет година водио револуционарну пропаганду. Његова три принципа: „Једнакост народа, право народа и воља народа“ сачињавају језгру националистичког програма. Из ових основних принципа излазе и сви даљи демократски постулати кинеских националиста: народна скупштина, слобода говора, против милитаризма, борба против империјализма итд.

Прогрмутистичка напука Коуминтанга изазвана је понашањем појединих генерала, који су одмах послије свргнућа задње владарске класе владали сваки према својима амбицијама и личним прохтевима, а борба против империјализма схваћена је у првом реду као борба против Енглеске — за коју је Кина постала великог дохотка, јер грађевини Енглеза Кинезима, железнице, организацију пошту, телеграф, саобраћај, заузели су у кинеском животу доминантан положај. Да експлоатацију Енглеза Кинези најтеже осјећају — види се из демонстрација у Канкву, која је особито била наперна против британске концесије. Овакове концесије, тј. посебне четири, имају у главном градовима Кине инострани још према уговорима, закљученим у прошлом столетију. У тим се градовима управљају својом влашћом иностраном управом. Концесије на тај начин постају неке државе у држави и могуће су, до ефективно снага урвоника снава, — да не разумљиво, што се пробудени национа-

лизам кинеских маса дигао и против тих концесија у првом реду против Енглеске.

Грађански се рат у Кини води у главном између двију различитих војска. Једно је националистичко-револуционарна војска Коуминтанга — која иде за рушењем и ослобођењем од иностраног турског. Међу члановима Коуминтанга има конзерватива и либерала, екстремиста и комуниста. Ови су се последњи организовали у своју посебну комунистичку фракцију и воде читаву акцију Коуминтанга. За комунистичко-револуционарном акцију Кантонске владе кријвају се и под водством Кинеза, совјетски официри, који воде бригу о одржавању и оборужавању војске.

Национализам северне Кине, долази до изражаја у Ангоучун-у. Ту се боре савезне војске генерала под врховном командом Chang-Tso-Linka. Они неће да се преидају са тисућетом прокушаном кинеском културом и виде главног непријатеља Кине у комунистичком идејама. Циљ је овог национализма систематско и постепено ослобођење иностраног турског. Њихову акцију прате симпатизе Јапана а ваљда и помоћ задњих веледржава.

Трећа група војске, у којој су заступани лични интереси појединих шефова и сепаратних група — није толико важна — јер њихове вође могу сваки час да пређу или једном или другом националистичком блоку.

У протугнелском покрету Коуминтанга Совјети имају доминантну акцију, на је посебе природно, што је Велика Британија, у настојању да одржи своје велике трговачке интересе и престиж у Кини, дошла у сукоб са Совјетом и тако грађански рат, који воде Кинези, за господарски и политички своју независност јест уједно и борба између Велике Британије и Совјета.

Тешко је предвидети коначни резултат те по Кинезе опасне и тешке борбе — али је јасно да се националистички вал у Кини неће да зауставити и да Кинези ступају у рат напуну. Да се Кина радикално трансформира у једну самосвесну нацију видјет је особито по томе што су најновији догађаји у Китају изазвали интерес и китајских жена.

Све групе жене говоре о новој влади са разумијевањем и ентузијазмом. Ни мушкарци нијесу тако ентузијазмирани према новом центруму Кантонске владе Вуханг-у и према националистичком Коуминтангу као жене. Разлог је тог њиховог ентузијазма, што међу својим демократским принципима Коуминтанг носи и програму и слободу и једнакоправност жена са мушкарцима.

Кад је Кантонска војска заузела Вуханг на тисуће се је летак разавало по граду. Летак Жењског Покрета Хухепа — гласио је овако: „Жене Хухепа, носите смо за неколико тисућа година политички, економски и законски прилика. Везују нас закони, посјета, етике и све врсте социјалних навика и обичаја. Одакле та трња? Била је могућа, јер нијесмо znale искористити прилику, нијесмо се знале ујединити и борити се за своја хумана права. Кроз неколико тисућа година биле смо некорисне ствари у људском друштву.

„Сада кад је револуција раширила до Хухепа-а и кад се је основало Народно Вијеће ми га одушевљено поздрављамо, јер су његови чланови народни чиновници, јер су они ослободили народ од патњи — и јер они жеде благостање народа. Наше су патње биле толико

јаке, да имамо безграничну наду у ове чиновнике, вјерујемо да ће нам они дати економску и политичку једнакост са мушкарцима — да ће они укунити све законе, који су на штету жене, и да ће бранити права жене, да ће оне обрнувати са етиком и са свим оним што везује слободу жене. Према плану Коуминтанга вјерујемо, да ова влада може помоћи, да жене добију економску, политичку и законску једнакост са мушкарцима.

У програму се надаље позивљу жене Хухепа, да користе своје пригоду а да постигну своју слободу и једнакост. Позивају се да учврсте своје редове. Лојзинка им је:

„Доле са старим законима
Одука жене у праву њезиног посјета —

Ојачање Покрета за наобрузбу жене
Закон против везивања ногу

Слобода у склапању брака и развода.“ Овај проглас значи јачамо велики напредак у развоју самосвијести китајских жена. Значи да се један у већини неисписан народ трансформиран у проsvијетљену нацију, и то раднидо, јер знамо нпр. за жене, да је Жењски Покрет почео у Китају тек пред неколико година и то у Пекингу и у једном или два већа града. Чланови су били већином учитељице и старије ученице државних и приватних школа, јер како другде, тако је и у Китају највећи број жена радница заступан на подручју одгоја: Велики је број жена забављен у пољоделству и домаћој индустрији, а тисуће жене раде по фабрицима. Велика њих су удате младе жене, које уз своје домаће бриге раде по 12 и више сати на дан у творници. За побољшање положаја жене у индустрији Жењски Покрети имају у програму: аболитију рада жене, и једнаку плату за једнаки рад. Осим тога је међу женама у заштити њихових интереса положен и заметак обртних унија.

Позитивни успјеси дакако неће бити тако нагли, јер су жене у великом дијелу народа немисне као што је и народ у маси. По сељима нама три четвртине неисписних жена живи животом, којим се живило назад хиљаду или пет хиљада година, доко наображене жене живе животом, који ни мало не заостаје за оном најнапреднијим жена на западу. — То су већином жене, које су свршиле школе на страни или у Китају. Овде је данас много жене из свих слојева, које похађају високе школе, јер виша наобрузба није у ниједној земљи такси демократска као у Китају. Тако је на „Универзитету китајских радника.“ Уступате међу 600 њака и 50 девојака.

И дјечаки и дјевојке, које похађају средње и високе школе живо се занимају за политику и имају великог утицаја на њу. Штрајковима (обуставом предавања) знаду да стварају јавно миљење у ријешену разлик политичких питања.

Студентска удружења заслужују ту особиту пажњу. Од год. 1925. студенти су и студентке узимале велика удела у свим догађајима, које читам по новинама а односе се на интернационалне потешкоће у Китају. Студенти су у државним школама и факултетима били веђе протугнелске пропаганде и протугнелске акције. Интерес за политику, које жене добијају у студентским организацијама, преносе затим на женска удружења, у којима иступају са зајмичном самосвијешћу и урањетогенешношћу, накова се ријетко срета, код људи, који су дуго живили приватним и наједанпут ушли у јаван живот. Како се наобрузба у Китају раширила великим дијелом уцањем странаца, то су и у женским у-

дружењима на воденим мјестима биле у почетку већином странкиње, али је китајски карактер појединих жен. друштава сваке године то јачи, тако према годишњем извештају Удружења кршчанских жена — J. W. S. A. знамо, да су чланови појединих одбора тога Удружења данас готово саме Китајке.

Госпођица Лиу је генерална тајница тога удружења. Она је у контакту са свим вођама женских организација, које стоје у вези са револуционарном странком. Главни је циљ женских организација у задњем националистичком покрету проповиједати принципе револуције и настојати да жене добију уједна у реформама, које се буду проваљале. Тезајем револуционарних дана поједина су друштва постила и неких позитивних успеха. — на је оправдана нада, да ће ова револуција поднети и самосвијест Китајске жене уопће и допринијети тако напретку читаве нације. То је револуција народне мисли. И она има ексцеса као и свака револуција, али сви у Китају и људи и жене имаду јеру у велику промену, која се догађа и која значи почетак једне нове периоде у историји најстарије живије цивилизације.

Слалит.

Д-р Јолпа Перћ.

Одликвања знаменитих жена.

За све пристае феминизма утјешљив је број одликвања, која су се у ово задње вријеме удјелила женама за њихово лијепо и успјешан рад у знаности и умјешности.

Учељнице је Оксфордско удјелило наслов „Doctor honoris causa“ војтовкиње *Katarini od Atholl* — државној секретарици у енглеском министарству просвете, писцу једног важног војничког историјског дијела.

Наслов почасног доктора подјелило је исто свеучилиште и надареној композисткињи *Ethel Smyth*, која поседујући орден британског царства има право на титул „Даме“.

Свеучилиште у Минхену подјелило је наслов Доктор honoris causa гласвојити енглеској списатељици, која се бави националном економијом *Beatrice Webb*, Она је у друштву са својим мужем *Ludney* писала о повјести енглеског Традиционализма, о теорији и пракси енглеских обртничких удружења — о „Проблему сиромаштва“.

Од свеучилишта у Кенсбергу добила је наслов почасног доктора грофица од *Graebna*, председница Народног Женског Савеза Црвеног Крста — ради њезиног хуманитарног рада.

И Америчко је свеучилиште Генева — одликовао насловом почасног доктору тајницу Савеза Народа госпоњу *Rahel Crowley*, која је у Америци радила на пропаганди за Лицу Народа и мировне идеје.

У Америци су жене биле по први пут такође именоване чланицама „Националног Института за умјешност и знаост“ То су списатељице *Edith Wharton*, *Margareta Deland*, *Agnes Repplier* и *Mary Wilhite Freeman*, и гласвојити списатељица *Ricarda Buch*, као прва жена именована је чланом „Академије пјесништва“.

Одликвање особите врсти постигла је *Mme Curie*. Пољска је намие даља изградити марке са њезином сликом.

Шведска академија знаности одликова је пјесникињу *Selmu Lagerlöf* великом златном медаљом.

Шалите одмах претплату бар за три месеца и употребите поштанске чекове.

Махинације трговаца белим робљем

Борба против трговине девојкама.

Анкета Друштва Народа.

Још много пре ослобођења, бавили су се меродавни кругови веома важним проблемом, око субјанга трговине децом и девојкама, до сада је изашло неколико публикација од разних комитета и друштава, која су основана у сврху субјанга, а има одвратне трговине децом и женама. То је питање, уједно, сачињавало главни предмет већина на неколико засебних интернационалних Конгреса, од којих је први био 18. маја 1904. г., а други 4. маја 1910. г. После ослобођења, као што је већ познато, друштво народа у Женеви одлучило је да оснује нарочити комитет, који ће се бавити тим проблемом. Сад се већ годинама одржавају у Женеви међународна испитивања свих социјалних девојка, које се односе на изчевавање деце, девојка и жена, а уједно, и на све врсте манипулације међународних трговаца белим робљем.

Да би обавестили нашу јавност о правом поступку трговине девојкама, морамо нагласити, да је, у главном, циљ трговаца белим робљем, да снабдевају јавне куће „сељским материјалом“. У опште је познато, да prostitute могу провести само извесно време живота при том позиви. Једна третина prostitute, услед полних болести, пада као превремена жртва туберкулозе; једна третина оне се злочиница, и на тај начин досепа у казнице; и само једна третина има срећу да се спасе помоћу удаје, тог жалосног позива. Ради таквих околности морају се јавне куће непрестано пушити свјетим људским материјалом. А то је дакле задаћа трговаца белим робљем.

Поступак је следећи: на пример, у једном листу изађе оглас, да се ту и ту нуде добра места младим девојкама и госпођама. Оне, које рефлектирају на та места, треба да се обрате на ову, или ону адресу, ако је могуће, да приложи фотографију и друге документе... иза излазе следећа анонса: „весело господи намерава да се жени, па стога позива девојке и удовице да му се писмено јаве“... Трети случај: Млад господи намерава путовати на Исток, или у какву светску бању, па тражи лепу даму, која би пошла с њим да му прави друштво. Све оне, које рефлектирају на то, нека се обрате у поверену на њега и нека му пошаљу фотографије... И тако, из многих писаца писаних наивном искреношћу, долажу трговци белим робљем животне прилике многих девојка и жена, па их варајући на разне начине одлазе у страну земљу, чим је је језик потпуно непознат. Просте девојке из народа потпуно губе присебност у таквим околностима, падају у неку врсту омарности и у таквом стању веома су мало отпорне према разним наговарањима, лудакству и насилију. Осим тога, поменути трговци искористивши моменте новчане неприлике заведених девојка. Уз то им још прете, да ће их предати полицији и изврнути јавног руглу. Све те разне сплетке присилавају те белне жртве да попусте у свом отпору.

Има још једна метода лова на девојке: за време путовања, или на станици при самом доласку у већа места, варајучи у приморске вароши. Девојке које саме путују врло се лако придружују онеме, ко зна да стече њихово поверење. Бојаљиве, стидљиве и неускусне, као што су већином, а уз то још ради непознавања језика, лако се поверавају, примаву савете и потпору људи, за које се додише испостави, да су трговци белим робљем. Често се дешава, да они даду девојкама намерно лоше упуте о правцу путовања, тако да оне досећу у сасма други крај, и ту се понавља све оно, што смо још раније казали.

Наравно, prostitute пружа нарочито поље рада трговцима белог робља. Кад се једанпут девојка ода том животу, лако ју је онда преводити из једног краја у други. Причају јој о силним приходима девојка у туђој земљи, заварају је лепим обећањима, и на тај начин настоје да је привуку у извесну јавну кућу. Само се по себи разуме, да трговци белим робљем не разлипају своје мреже само око одраслих, већ и око девојчица и деце, која су много згоднији објект за њихову подлу трговину, јер су неспособнија да се теоријски тачно оријентису. Много пута, и девојке из болних кућа паду у канџе таквог трговца белим робљем. Шта више, често се догађа, да се трговац белим робљем вери са једном таквом девојком, и да је на свађеном путу одведе негде, већином на Исток, у јавну кућу и тамо је остави. — И у Чехословачкој ишчежава сваке године по неколико стотина девојка и жена. Колико их од тог броја пропада као жртва трговине белим робљем не може се установити, јер званични извештаји о том не говоре.

Треба нагласити, да често пута и друштво, а и саме власти нехотиче гурају девојке у руке трговцима белог робља. То се дешава услед безобразног понашања према тако званом „паљиди девојкама“ или prostitute, од стране власти, па, на жалост, и од самог друштва. Те, т. зв. „деласиране“, као што их Лудвиг Тома узбуђују приказује у својој драми „Мариа Магдалена“, свуде се одбацују и готово су приморане, да и даље траже уточишта у prostitute. И тако се дешава, да се, и поред највеће намере меродавних власти, али из непознана извесних психолошких, правних, социјалних и хигијенских прилика, те жене гурају и одашуд одбацују, и тако, остави се свак помоћи и заштите, постају погодним пленом за трговце белим робљем.

Тим се околностима бавио комитет, основан нарочито од Друштва Народа, и закључио је, да замоли поменуто друштво, да се озбиљно позабави тим питањем. Главни секретар Друштва Народа упути је молбу, на темељу резолуције свих државка које припадају Друштву Народа, да се побележе сва друштва и установе, које пружају социјалну помоћ prostituteма протераним из страних држава. Тако састављене молбе упућене су свим општинама и властима наше републике (Чехословачке). Било би нам драго, кад би Друштво Народа добило одговор, да меродавни кругови у Чехословачкој републици поклањају довољно пажње томе важном питању.

Превела с немачког
Зора Др. Нешковић.

Савети жена.

Да је наша жена често неопрезна кад је у питању њено здравље, о томе лекарски имају примера у изобиљу. Док жену-баку дају у бригу сваки знак поремећаја здравља њеног детета, што је свакако за похвалу, докле она себе саму занемарује и толико пута чепа велико зло, те да се обрати лекару за помоћ. Ово долази колико из немарности, колико из неопрежености, толико и из необавештености; стога и мислим да је од користи упути јој савет и предочити јој опасност, којима може себе да изложу.

Циљам искључиво на женске болести, јер релативно мало је жена, које су у томе правцу биле поштеђене у животу, а колико их је видели горњих часова и кајања, што су се доцкан обратиле за помоћ.

Да узем најочевиднији пример: Рак на материци. Нема жене која са страхом није пожелела да је то зло минимизује у животу, па ипак зато при већим амбулантима за женске болести скоро свако-

дневно буде примера да се жени више не може ефикасно помоћи. На лекарево питање зашто није раније дошла, она има пуно правдољубивих одговора: није осећала болове, има само два месеца или још мање времена, како је приметила извесне неправилности, разболела јој се неко у кући па је на себе заборавила, била је на путу... и пуно других још необичних разлога да себе доведе у судбоносан положај.

Или, зар је мало ванматеријичних зачећа оперисано у последњем месецу да и не поменуемо мррачници исход. Жена тражи помоћи кад је већ тако рећи без пуца, у невестини, не може да дише због ослабелог срца и јакот излива крви у трбух, а пре тога на неколико дана осећала је болове у трбуху, што је већ била опомена, или јој менструација није била правилна у последње време. Не кажем да ове има и таквих случајева, који жену прављају, али и то, да она ипак не чека увек баш последњи момент, али зато не могу да заборавим следећи предисторијат:

Пада у очи да је ванматеријично зачеће релативно коз на много чешић случај но и. пр. у Франскују: Лекар, који је имао прилике да се о томе увери, пита се одакле то долази. Међутим теоријска а и практично разлог може да се нађе. По другим земљама жена је веома непаљива на дете. Нека јој је оболео једини, јајни спроводник, тек јој лекар каже да има раницу на грлишу од материце, она неће жалити труда да се лечи докле јој лекар саветује да је по-требно. Наша жена тражи лекара кад јој досаде болови или крвавеће, а колико их има што обнављају то крвавеће сваких петнаест дана и чешиће па чекају по годину-две, и више, да дођу у болницу. Разуме се да је ипак ова крајња нехотаност нарочито запажена код сељанке. Или пошто се обратиле лекару и почеле лечење, после недељу дана, те и после првог похањања, нестане је, или је после једног лекара обилази још двојицу, да се не на томе заприши њена метода лечења. Зато су често хронична запаљена јајних спроводника, који добију неправилан облик, савиљу се и направе углове због којих сема из јајника не стиже до материце, већ се уврћује на своје путу, у саме јајнике каналу, а овај опет толеријаво развијаје шлода само до своје крајње разтегливости, или док плод у опима нађе сам излазе у трбух, кад настаје момент, кад само може операција томе спасти живот.

А колико је невољница кроз цео живот оставила неизлечена гонорлеа! О томе би се тек имало писати. Ту на жену утичу још и социјални обзир, заблуда у коју је увлачи несавесан муж да ни прикрио зло, па и сам лекар, јер често не сме да каже од чега је лежи, а жена, не схватајући опасност, престане са лечењем кад она нађе за сходно.

У маси случајева жена стрепи шта ће се са њом догодити, па нема храбрости да погледа истини у очи. Код нас се свет плаши операције и колико не би било оправдано. Није ретко да жена каже како јој је милије умрети но дати се оперисати. Са тим принципом она својо пушта тумор да се развија, осећа и сама „тврдињу“ како јој расте у трбуху, а са крајњом резигнацијом долази на операцију кад је она компликованија и много озбиљнија, но да је на време урађена.

О опасности, којој жена себе излаже насилним абортусима, не спљунују лекарске савете и опомене, било би и сувишне материјала да се посебно пише.

Такође би било корисно задржати се више на питању о компликацијама при порођају; док жене често није свесне озбиљности свога положаја, и до последњег момента се опире жељи бабице да се позове лекар.

Из свега овога закључак није тешко извести. Све, што би се жени укинуло неочекиво у њеном животу, требало би да пробуди њену пажњу. Ако би се неправилности обновиле, тражити одмах савета, јер све што се обнавља, не може се назвати случајношћу. Вољити пријестено рачуна о вредној менструацији. Ако би изволела тражити разлога и не помишљати једно на могућност зачећа. Ако би и други симптоми ишли овоме тумачењу у прилог, проврити је ли нормално. Бити опрезан на локализованом болу, ако би је пекло при кокреном или ако јој падо у очи повезано љућење слузи гениталних органа. Бити истрајна у лечењу и придржавати се у свему лекарског савета. У случају труднице тражити лекарску преглед с времена на време уз анализу мокраће, а последњих две три месеца и двапут месечно у најважнију руку. При порођају чим бабица примети какву неправилност, позвати лекара.

Само тако жене ће добити на време помоћи и моћи себи да заштеде прекор и кајање.

Београд. Др. Каја Мариновић.

Прогрес феминизма на Истоку

У Турској управа Хиџиенског Бироа поверена је Бедрие Ханум, која има највиши положај који је досад турска влада поверила жени.

Др. Сафие Алие, Туркиња, прва жена доктора медицине, која је студирала у Немачкој, а врши праксу у Цариграду од 1923, организовала је, са Друштвом за заштиту деце сватоведнају за мајке. Сваког дана све вешне мајки долазе да траже савета и да науче основне принципе хигијене. Ипак, поред очевидалог прогреса, жене су турске још доста ранивоудне према овим новинама. Тробоље још много времена па да се жене ослобаде још предрасуда у којима вековима живеше.

Најновији успех жена у Китују.

Како је нова влада у Китују склона развојној акцији жене у јавном животу докато то, што је за председника националистичког трибунала у Шангају именована мис Луисе Сунг, која је докторирала на париском свеучилишту. Она је већ као од 17. година девојка активно суделовала у кинеском националистичком покрету и с великим је ентузијазмом радила на националистичкој пропаганди. Сама је активно суделовала револуционарним акцији националистичке тајне организације — тако је постала једна од најистакнутијих чланова Куоминтана. Како је у Китују било под непрекидним надзором шпијуна—отпунотлајају Париза и успала се да је на права. За врх јеме својих наука боравила је и у Америци а год 1925. докторирала је у Паризу. Иза тога се је настанила у Кангуну где је отворила и одјетничку школу, те је први женски одјетник у Кину.

Фонд листа

За фонд листа приложили су:

Пренос 9119 дин.

Женски Покрет Шибеник за успомену на пред. своју гђу Јелу Охмуевичу	20
Ђурђина Павловић оц. Охрид	30
Коло Срп. Сестара Зајечар	100
Подружница Обреновац	100
Љубица Мићин пр. Жен. Подр. Обреновац	100
Марија Розенвај Травник	100
Барбиса Чалдершић Загреб	20
Аиња Христић Београд	100

Света . 9689